

פרשת בא

תשע"ט

"וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלֵילָה הַזֶּה" (שמות יב, יב).

אומר רש"י: **"כמלך העובר ממקום למקום וברגע אחד כולם לוקים"**.

שואל המהרי"ל דיסקין, שלכאורה רש"י אומר כאן תרתי דסתרי.

מלך בשר ודם שיש לו מלחמה בשתי חזיתות, אם יש לו מספיק חיילים, יכול להילחם בשתי החזיתות בבת אחת. אם אין לו מספיק חיילים, אז נלחם קודם כאן ואחר כך שם. אבל כאן, רש"י אומר שזה כמלך העובר ממקום למקום וברגע אחד כולם לוקים. אז למה?

אז אומר המהרי"ל דיסקין, שבאמת כמלך העובר ממקום למקום. למה? כי כולם לוקים ברגע של חצות, אבל חצות לא שווה בכל המקומות. כשחצות כאן זה עוד לא חצות שם. לכן זה כמלך העובר ממקום למקום, אבל ברגע אחד כולם לוקים בחצות, כל אחד בחצות שלו.

ה' דקדק שיהיה בדיוק "בחצות". משה אמר (שם יא, ד): **"כְּחֻצֹת"**. הגמרא (ברכות ד ע"א) דנה למה משה אמר **"כְּחֻצֹת"**, אם כדי שלא יטעו אצטגניני פרעה או מטעם אחר, אבל באמת המכה הייתה בחצות בדיוק.

אומרים שהרב מבריסק רצה לבחון פעם תלמיד, שאל אותו מה פירוש שהמכה הייתה בחצות: או שהייתה ברגע האחרון של החצי הראשון של הלילה, או שהייתה ברגע הראשון בחצי השני של הלילה. מתי זה חצות?

אז התשובה היא, שאין זמן של למות, כל החצי הראשון של הלילה הם היו בחיים, וכל החצי השני של הלילה הם כבר מתו, או היו גוססים לפי מה שיש שבחצות רק נהיו גוססים.

על כל פנים, אין רגע של למות.

על כל פנים, המצוות הרי תלויות בדיוק בזמנים.

קרבן פסח צריך לשחוט, אם נשחט אותו רגע לפני חצות הקורבן פסול, נשחט אותו רגע אחרי השקיעה - גם כן הקורבן פסול. צריך לשחוט בדיוק בחצי השני של היום, יום ארבעה עשר.

וכן מצוות אחרות, לאכול מצה עד חצות, וכן שאר מצוות.

הדייקנות חשובה מאוד.

דיברתי פעם בבית הכנסת, על זה שצריך לאכול מצה בכדי אכילת פרס. שאל אותי מישהו מה יהיה אם יאכל מצה בערך בכדי אכילת פרס. אמרתי לו שישב בערך בגן עדן...

בבית ספר אמרתי פעם, שאם אתה צריך לצלצל אל מישהו שהמספר שלו הוא, נגיד, 1234567. אז תצלצל 1234566 - נו, זה בערך המספר הנכון.

או, אולי ליתר ביטחון שלא יהיה פחות, 1234568.

זה לא יעזור, בערך זה לא יעזור. הרב אמר: "בערך זה נטול ערך".

כשהתורה דורשת דייקנות אז צריך להיות בדיוק, לא פחות ולא יותר.

יש דברים שיכולים להיות יותר, מותר לאכול יותר מכזית מצה, אבל לא פחות.

מותר לאכול כזית מצה בפחות מכדי אכילת פרס, אבל לא יותר.

זמני תפילה, זה צריך להיות בדיוק, לא יעזור בערך.

אם יקרא קריאת שמע בסוף זמן קריאת שמע, דקה אחרי הזמן, אז הוא לא קרא בזמן.

אם יתפלל לא בזמן, בדקה אחת עבר את הזמן, אז הוא לא בזמן.

התורה ניתנת עם דיוק, לא בערך. בערך זה חסר ערך.

אמרו בדרך רמז, שחמץ ומצה זה מאוד דומה בכתובה, מ"ם וצד"י שווה בשניהם.

רק ההבדל בין ח"ת וה"א. בחמץ יש ח"ת.

מה ההבדל בין ח"ת וה"א? טיפת דיו אחת, אם אתה מוסיף עוד טיפת דיו לה"א של

המצה, היא נהיית חמץ. טיפת דיו משנה בין חמץ למצה.

כמובן גם באפיינה, כשאופים מצות בשמונה עשרה דקות, אם לא מדייקים בשמונה

עשרה דקות - יש חשש חמץ. צריך לדייק בשמונה עשרה דקות.

צריך לדעת שמצוות התורה הן בדיוק.

לכתוב גט ש"בערך כשר" זה בעייתי, יש דברים שיפסלו את הגט ולא יהיה כשר.

זה חלק מהלימודים הגדולים של פסח, לדעת את חשיבות הדייקנות.

בחמץ ומצה, המרחק ביניהם זה משהו.

תש"פ

"וְעִבְרִיתִי בְּאַרְץ מִצְרַיִם בְּלֵילָה הַזֶּה" (שמות יב, יב).

אומר רש"י: **"כמלך העובר ממקום למקום, וברגע אחד כולם לוקים"**.

שואל המהרי"ל דיסקין, שכאן זה לכאורה סתירה.

מלך בשר ודם שיש לו מלחמה בשתי חזיתות, אז יש לו ברירה:

אם יש לו מספיק חיילים, אז נלחם בכל החזיתות בבת אחת. אם אין לו מספיק חיילים,

אז נלחם קודם בחזית אחת, ואחר כך - כשינצח - נלחם בחזית השנייה.

אבל כאן רש"י אומר תרתי דסתרי: **"כמלך העובר ממקום למקום"** - זאת אומרת שזה

לא ברגע אחד, **"וברגע אחד כולם לוקים"** - ברגע אחד.

אז אומר המהרי"ל דיסקין, שכולם לוקים ברגע אחד, ברגע של חצות הלילה. אבל מתי

חצות הלילה?

חצות הלילה לא שווה בכל המקומות, קודם חצות לילה כאן ואחר כך חצות לילה במקום אחר. אז ממילא זה **"כמלך העובר ממקום למקום"**, אבל **"ברגע אחד כולם לוקים"**. כולם לוקים בחצות הלילה.

לפי זה אפשר להבין עוד דבר.

כתוב (שם יב, ל): **"וַיִּקֶם פְּרֻעָה לַיְלָה הוּא וְכָל עַבְדָּיו וְכָל מִצְרַיִם וַתְּהִי צַעֲקָה גְדֹלָה בְּמִצְרַיִם"**.

לכאורה, קודם הייתה הצעקה, ומהצעקה פרעה מתעורר.

אז למה כתוב קודם **"וַיִּקֶם פְּרֻעָה לַיְלָה"** ואז **"וַתְּהִי צַעֲקָה גְדֹלָה בְּמִצְרַיִם"**?

אלא, מפני שכשפרעה קם עוד לא הייתה צעקה בכל מצרים, יש עוד מקומות שעוד לא לקו. אז לכן **"וַיִּקֶם פְּרֻעָה לַיְלָה הוּא וְכָל עַבְדָּיו וְכָל מִצְרַיִם"**, ואחר כך **"וַתְּהִי צַעֲקָה גְדֹלָה בְּמִצְרַיִם"**.

אבל אפשר לפרש עוד דבר.

יש בחז"ל (זוהר בא מה ע"א), שכשפרעה קם בלילה, הוא לא דבר ראשון רץ אל משה ואל אהרון. אלא, דבר ראשון הוא הרג את היועצים שיעצו לו לשעבד את ישראל.

אז זהו, **"וַיִּקֶם פְּרֻעָה לַיְלָה"**, ואז ממילא הייתה **"צַעֲקָה גְדֹלָה בְּמִצְרַיִם"** מהמשפחות של היועצים, חוץ ממה שהייתה צעקה ממכת בכורות.

הייתה צעקה מהמהשפחות של היועצים.

על כל פנים, מכת בכורות הייתה בדיוק ברגע אחד.

"בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה", לא **"בַּחֲצֵת הַלַּיְלָה"** כמו שמשה אמר (שם יא, ד), מפני **"שְׂמֵא יִטְעוּ אֲצַטְגִּינִי פְרֻעָה"**, אלא הייתה בחצות בדיוק.

הרב מבריסק כשרצה לבחון בחורים היה שואל אותם: המכה הייתה בחצות הלילה - אז מה הפירוש?

ברגע האחרון של החצי הראשון, או ברגע הראשון של החצי השני? מתי הייתה המכה?

התשובה היא, שמכה לא צריכה זמן. כל החצי הראשון של הלילה הם היו חיים, וכל החצי השני של הלילה הם היו מתים. אין זמן של מיתה.

כל החצי הראשון של הלילה הם היו חיים, וכל החצי השני של הלילה היו מתים.

על כל פנים, המכה הזו מלמדת אותנו את הדיוק של הקדוש ברוך הוא.

אין 'בערך' אצל הקדוש ברוך הוא, אלא בדיוק.

זה נפקא מינה בשבילנו, לדעת שהמצוות הן לא 'בערך' אלא בדיוק.

אם צריך לשחוט את הפסח, אז עד השקיעה זה פסח, אחרי השקיעה זה פסול.

אין 'בערך', צריך לגמור עד השקיעה. וכן במצוות אחרות.

מצה, אם אתה אופה אותה תוך שמונה עשרה דקות אז זה מצה כשרה למהדרין, אם יותר משמונה עשרה דקות אז זה פסול.

וכן בשאר דברים.

צריך לדעת את הדיוק, שהתורה לא ניתנה לנו 'בערך'.

כמדומני, הרב זכרונו לברכה היה אומר "בערך זה חסר ערך".
מצוות של התורה צריכות להיות בדיוק.

דיברתי פעם בבית הכנסת על זה שצריך לאכול בליל הסדר כזית בכדי אכילת פרס של מצה.

אז מישהו שאל אותי: מה יהיה אם יאכל כזית בערך בכדי אכילת פרס?
עניתי לו שישב 'בערך' בגן עדן.

בבית הספר אמרתי, שאם צריך לצלצל אל מישהו שהמספר שלו הוא 1234567, ואני
אצלצל ל-1234568. זה בערך אותו דבר, אפילו עשיתי ויתור, הוספתי לו אחד.

זה לא שווה כלום. אם זה לא בדיוק, אז זה לא שווה כלום.

אז כך גם לגבי תפילין, אם חסר קוצו של יו"ד - התפילין פסולות. במזוזה, אם חסר
קוצו של יו"ד - המזוזה פסולה.

אין 'בערך' במצוות. צריך לדעת שמצוות צריך לקיים בדיוק, לא 'בערך'.

זה לימוד גדול מהפרשה של המצות ושאר הדברים, לדעת שהכל צריך להיות בדיוק,
ולא 'בערך'.

עד כאן זה כשר, מכאן ואילך זה פסול.

אותה בהמה, אם שחטתי דקה לפני השקיעה - היא כשרה לקרבן פסח, אפשר לצאת
בה ידי חובת פסח. אבל דקה אחרי השקיעה - היא פסולה, ומי שאוכל ממנה חייב
מלקות. בגלל הפרש של דקה, פחות מדקה.

המצוות ניתנו לנו בדיוק.

כמובן, יש דברים שלא צריכים להיות בדיוק.

אבל הגבולות שנאמרו - סוכה של שבעה טפחים היא כשרה, של פחות משבעה
טפחים היא פסולה. זה לא יעזור שתלית שם את הקישוטים הכי יפים, אבל הסוכה
פסולה כי היא פחות משבעה טפחים.

וכן בשאר הדברים.

צריך לדעת שהתורה ניתנה לנו בדיוק, ולא 'בערך'.

תשפ"ב

"וַיֹּאמֶר לוֹ פְּרַעֲה לֶךְ מֵעַלְי וְגו' אֵל תִּסֶּךְ רְאוֹת פְּנֵי כִּי בַיּוֹם רְאִיתָהּ פְּנֵי תַמּוּת" (שמות י, כח).

אני חושב שזו דוגמה מובהקת לאיך שבן אדם משלה את עצמו.

פרעה מאיים על משה. הרי הוא כבר פעם ניסה להרוג את משה ולא הצליח - משה הרג את המצרי ופרעה לא הצליח להרוג את משה.

ועכשיו כל הזמן משה ואהרון באים אל פרעה בלי לבקש רשות, כל האריות שיש ופרעה לא מצליחים לעצור אותם.

משה נותן לפרעה תשע מכות ופרעה רץ אל משה להתחנן אליו פעם אחרי פעם.

אם היה יכול להרוג אותו ולהיפטר מהמכות, הרי מזמן היה עושה את זה.

אז הוא לא הצליח בשום דבר, ועכשיו הוא מאיים על משה: **"הֲשֹׁמֵר לְךָ וְגו'".**

זה מראה עד כמה אפסות ההתפארות של פרעה בדבר הזה.

הוא בעצמו היה צריך כבר לדעת שזה שטויות.

אלא שבן אדם משלה את עצמו, חושב שהדברים הם בידו כשהם באמת לא בידו.

שום דבר אינו בידו, **"הכל בידי שמיים"** (ברכות לג ע"ב), אבל כאן הראו לו ככה.

אדם משלה את עצמו - 'טוב', חושב, ש'פה זה לא הצליח, שם הוא כן יצליח', אבל

כאן הראו לפרעה פעם אחרי פעם שפרעה לא מצליח לעצור את המכות של מצרים.

כבר החרטומים אמרו לו וכבר עבדי פרעה אמרו לו, ופרעה מאיים על משה כאילו

שבידו להרוג את משה.

זה מוכיח על הכבדת הלב בצורה יוצאת מן הכלל.

